

חידושו של מקרא

פרשת אחרי – קדושים

ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם ונתתי פני הנפש האוכלת את הדם והכרתי אתה מקרב עמך: כי נפש הבשר בדם היא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר: על כן אמרתי לבני ישראל כל נפש מכם לא תאכל דם והגר הגר בתוכם לא יאכל דם וכו' כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא כל אכליו יכרת (יז, י – יד). היינו דהתורה מזהירה כאן מאיסור אכילת דם, ומבארט טעם איסורו דהדם הוא הנפש, דהנפש תלויה בדמו וכדמבאר ברש"י הק', וכל כך חמור איסור זה עד שאמר הקב"ה ונתתי פני הנפש האוכלת וכפי שביאר ברש"י הק' לשון פנאי הוא, דפונה הקב"ה מכל עסקיו ועוסק באותו אדם שחטא חטא חמור זה.

וצריך ביאור בפרשה זו כמה וכמה לשונות שנקט כאן הכתוב, וכן בכפל הדברים כמה פעמים.

בתחילה צריך ביאור מהו דאמר הכתוב כאן ובכמה מקומות בפרשה זו ואיש איש מבית ישראל, דמהו הכפל לשון איש איש, דלמה לא די למימר ואיש מבית ישראל, ומה נוסף לנו באיש שני פעמים.

עוד צריך ביאור גבי הגר הגר בתוכם, דלמה כאן נקט הכתוב הגר בתוכם, דמשמעותו

שכבר בשעת מעשה גר בתוכם, ואילו לעיל (פסוק ח) גבי מקריב עולה או זבח נקט הכתוב אשר יגור בתוכם, דמשמע שעדיין אינו גר שם אלא אפי' שרק יגור אח"כ בתוכם, וגם באמת שם צריך ביאור למה יהא חייב גר שעדיין לא גר שם, הרי הוא אינו לא ישראל ולא גר תושב עד שלא יגור שם, ומה חילוק איכא בינו לבין שאר אדם מאומות העולם.

ואם תאמר דאשר יגור גם כוונת הכתוב למי שיהא גר בתוכם בפועל, ורק נקט אשר יגור דהיינו שלעיתיד בשעה שיעבור על איסור זה יגור בתוכם, דממילא אין חילוק בין הגר בתוכם לאשר יגור בתוכם, וא"כ למה חילק הכתוב בלשונו פעם למינקט הכי ופעם הכי.

עוד צריך ביאור מהו חומרת האיסור של אכילת דם מה שלא מצינו לא בע"ז ולא גילוי עריות ולא בשכיפות דמים, שהם ג' עבירות חמורות ומ"מ לא נקט בהם הכתוב דבר חמור זה ונתתי פני הנפש האוכלת, וכדיאר ברש"י דפונה הקב"ה מכל עסקיו ועוסק בו.

עוד צריך ביאור מהו דאמר הכתוב הטעם לאיסור אכילת דם כי נפש הבשר בדם היא, וכדיאר ברש"י הק' שנפש כל בשר של כל בריה בדם היא תלויה, דמ"מ מה הטעם בזה לאיסור אכילתה.

עוד צריך ביאור רצה הכתוב לומר במה דאמר ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר, דמה עניין הכפרה שאיכא בדם שמקריבין על המזבח, לאיסור שיש במי שאוכל אותו דם. עוד צריך ביאור למה נסמכו איסור אכילת דם לאיסור הקרבת קרבן בחוץ.

עוד צריך ביאור מה דחזר הכתוב לומר האיסור של אכילת דם 'על כן אמרתי לבני ישראל כל נפש מכם לא תאכל דם והגדר הגר בתוכם לא יאכל דם', דלמאי צריך לחזור על זה, הרי עכשיו אמרנו האיסור בה שהנפש האוכלת את הדם והכרתי אתה, ומה רצה הכתוב לחדש בחזרה זו.

עוד צריך ביאור דאחר שעברה התורה לדבר מאיסור אחר דהיינו מן כיסוי הדם של הצד היה או עוף, שוב חזרה התורה לומר 'כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם על בשר לא תאכלו' וכו', הרי רק לפני כמה פסוקים חזרה התורה ב' פעמים על איסור זה ולמאי צריך לחזור עליה שוב, ועל אף דלכאורה כוונת הכתוב לומר דהטעם שביינן לכסות הדם היא משום דהדם הוא הנפש, מ"מ למאי היה צריך להזכיר שעל טעם זה גם אסרה תורה לאכול הדם.

ועוד קשה ואפי' תימה הוא, דהתורה גם גבי כיסוי הדם וגם אחר שאמרה על מה שהדם מכפר על המזבח, כתיב ד'ואמר' או 'על כן אמרתי' על איסור אכילת דם, ואילו בתחילת דברי הכתוב באיסור דם כלל אין כתיב דאסור לאכול הדם, אלא כתיב דמי שיאכל כל דם ונתתי פני וכו' והכרתי אתה, ועל אף דברור מכך שהדבר אסור, אבל למעשה אין כתיב שם לא לאכול דם, אלא מיד כתיב מה העונש על האוכלה,

דממילא קשה גם למה לא הקדימה תורה איסור האכילה קודם לעונש על העובר על כך, וגם איך אח"כ אמרה תורה שכבר אמרה לא לאכול בזמן שרק אמרה העונש על כך.

ועוד קשה היכן מצינו שתהא התורה אומרת העונש על הדבר קודם שתאמר שיש בה כלל איסור.

ואולי יש לומר דאיסור אכילת דם איכא בה כמה טעמים לאוסרה, איסור אחד איכא בה מה שהדם הוא הנפש, ונפש אחת אינה יכולה לאכול דבר שנפש אחרת נפשה תלויה בה, דממילא במה שאמרה תורה איש וכו' אשר יאכל כל דם וכו' נפש האוכלת את הדם, זהו עצמה האיסור שבה שנפש אחת אוכלת נפש אחרת, וזה עצמו גורם לה שהכרתי אותה מקרב עמה, ולכאורה זהו מידה כנגד מידה על שנפש זו האוכלת מכריתה את הנפש השניה מן העולם במה שאוכלת דבר שתלויה בה. וזהו שאמרה תורה כי נפש הבשר בדם הוא, דממילא מוכן מכאן דאין לאוכלה, דאין זה טעם על האיסור אלא האיסור בעצמו.

אבל אולי יש לומר דנוסף עוד איסור באכילת דם, וזהו כדממשיך הכתוב ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר וכו', היינו דאמרה תורה דהיות והדם הוא בנפש יכפר, דהיינו דמשום שאיכא כאן נפש תחת נפש וכדביאר ברש"י ולכך נתתיו על המזבח לכפר על נפשתיכם, ממילא נחשב האוכל את הדם כמקריב קרבן בחוץ, שעל זה אמרה תורה לעיל דאסור בים לשחוט קרבן שלם ובי האברים שלו, דממילא איכא כאן איסור נוסף באכילת דם, דהיות והוא ראוי לקרבן לכפר על נפשתיכם,

באכילתם אותה הרי זה כהקריבו קרבן בחוץ, וזהו איסור נוסף שאינו שייך כלל לאיסור הראשון של נפש האוכלת נפש אחר.

וממילא לפי זה ניהא הא דאמרה תורה על כן אמרתי לבני ישראל וכו', דבאמת לא איירי כאן על האיסור הראשון שאמרו עכשיו באכילת דם, אלא על האיסור שאמרנו לעיל גבי הקרבת קרבן בחוץ, שזה כבר באמת נאמר לעיל להדיא האיסור בכך.

דממילא ניהא גם למה נסמכה שחומי חוץ לאיסור אכילת דם, דבאכילת דם עצמה איכא גם האיסור של שחומי חוץ. וממילא גם ניהא למה חזרה הכתוב שוב לומר האיסור של אכילת דם, דבאיסור אחר איירי כאן.

ואולי בזה גם יהא ניהא הא דאמר הכתוב ונתתי פני ופונה הקב"ה מכל עסקיו ועוסק בו, היינו משום דבשני דברים הללו עוסק הקב"ה, דהוא מחיה ומחיה את העולם בכל רגע, והיינו לכל בריה ובריה, ועוד שעסוק הוא באותן קרבנות שמקריבין לפניו ישראל, שהם ריח ניחוח לפניו, דממילא בזה שאוכל דם גורם להקב"ה לפנות משני עסקיו אלו, דפונה מלהחיות ולהוות את אותה נפש שאכלו אותה, דהרי אכל הנפש השני את הדבר שאותה נפש תלויה בו, וגם במה שנחשב הדבר כשחומי חוץ בזה גורם לפנות הקב"ה גם מעסק של קבלת הריח ניחוח של הקרבנות שמקריבין לפניו, דממילא אין זה עונש מיוחד שאיכא כאן גבי הדם מה שלא מצינו בג' עבירות חמורות, אלא מציאות שגורם שפונה הקב"ה משני עסקיו אלו

ועוסק בו, וכעונש על כך מידה כנגד מידה מכריתו מן העולם.

ומה שכאן נקט הכתוב בגר הגר בתוכם ושם גבי שחומי חוץ אשר יגור בתוכם, אולי החילוק הוא דשם דאיירי בשחומי חוץ בפועל, לכך האיסור הוא רק כאשר יגור בתוכם, דרך כשעושה בידים לשחוט בחוץ עובר על האיסור, ומשא"כ כאן כיון דלא איירי ששוחט ממש בחוץ, אלא רק שאוכל הדם וזה נחשב לו כאוכל בחוץ, ממילא לזה אין צריך שיהא גר בתוכם ממש, אלא די בכך שהיה גר בתוכם לשון עבר שכבר קיבל עליו דין גר תושב, לחייבו על איסור זה באכילת דם וייחשב לו כשחומי חוץ (אבל למעשה צריך ביאור דהרי שחומי חוץ אם יש לו כבר דין גר תושב גם יהא חייב בזה, אלא יש לומר דבא לרמז בזה דכאן עובר על איסור זה גם שלא בידיים והוא אינו תלוי כלל במקום כבשחומי חוץ עצמו, וצ"ע).

ומה דחזר הכתוב גבי כיסוי הדם לומר ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו, אולי כוונת הכתוב למימר דכיסוי הדם גם עניינו משום הדם הוא הנפש, וכשם שגבי אכילת דם היה צריך לחזור לומר על כן אמרתי משום שחומי חוץ, ממילא כבר גם גבי כיסוי הדם חוזר למימר שכבר אסר אכילת דם מאותו טעם, ובאמת שם אין לו צורך מיוחד, וזו ואין צריך לומר זו היא.

אבל עיין באור החיים הק' שביאר מה דאמר הכתוב כי נפש כל בשר דמו בנפשו, דבא הכתוב למימר שלא יהא הו"א דרך דם שעולה ע"ל גבי המזבח אמרה תורה שיכסנו, אלא הטעם הוא כי דמו בנפשו הוא וממילא הוא הדין גם בדם היה ועוף שאין דמן עולה על גבי המזבח. ולפי דבריו

חידושו

אחרי - קדושים

של מקרא

אפשר לומר דוהו כוונת הכתוב באמרו
ואמר לבני ישראל היינו על איסור אכילת
דם, למימר דבאמת כל דם שאוכל הרי זה
נחשב כשחוטי חוץ וכפי שאמרנו, דממילא
לכך גם דם חיה ועוף שאינו עולה על גבי
המזבח חייב בכיסוי, משום דלגבי שחוטי
חוץ באכילת הדם גם הם בכלל האיסור,
דממילא גם הם בכלל דם שניתן לכפר על
נפשותיכם, ולכך חייב לכסותו כמו בדם

בהמה שעולה על גבי המזבח, ואין החיוב
לכסותו רק משום שדמו בנפשו וכדכתב
באור החיים הק' עצמו, אלא יש להוסיף בו
בחינת שחוטי חוץ כנ"ל וזהו 'ואמר לבני
ישראל' כמו שאמר הכתוב לעיל 'על כן
אמרתי לבני ישראל' דשניהם איירי
באיסור שחוטי חוץ ששייך גם באכילת
דם, ולכך גם צריך לכסותו.

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה

שגורה בזאת לאבי מורי

הרה"ח ר' מרדכי שלמה הומינר

הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסי בנו

הבה"ח כמר דוד משה הומינר הי"ו

עב"ג

בת הרה"ח משה יואל צלא הי"ו

מחשובי חסידי רחמסטריוקא בירושלים

בורא עולם בקניין השלם זה הבנין ויזכו

לבנות בנין עדי עד ולדורות ישרים מבורכים

בברכה

מערכת חידושו של מקרא

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203
או למייל sh0533132203@gmail.com